

Թիւն, նրանք անշուշտ կը տեսնէին որ միմիայն իրանք են, որ XIX դարի վերջում օրհասական դողոցի մէջ են ընկնում, երբ տեսնում են, որ իրանց ատած ազգութիւնները նոյն իսկ անբերրութեան, նոյն իսկ աղքատութեան պատճառով համակրանքի և կարեկցութեան են արժանանում: Բայց այդ տեսլիքը երբէք չէ զիպել «Մշակին»: Կասեմք ի պատիւ կովկասեան մամուլի—չէ զիպել և ոչ մի այլ լրագրի մինչև այն ժամանակ, երբ պ. Վէլլիչի ջարդեց իր Ապոլոններին և ՎորոՖէտներին ու եկաւ հրապարակաստութեան ամենապատ ձևը բանեցնելու համար: Այդ օրից դեռ երկու տարի էլ չէ անցել, մինչդեռ «Մշակը», որի անունը նա այժմ ձգտում է ծառայեցնել իր ստոր նրամերաշխութիւն, եղբայրութիւն բոլոր ազգութիւնների մէջ, որ իր ոյժը երբէք չէ խնայել մեր երկրի բազմացել տարրերի ցաւերն ու պակասութիւնները ուսումնասիրելու, բարեխղճութեամբ և անկեղծօրէն ձար ու դարձան որոնելու համար: Այժմ «Մշակը» պիտի ազգային միակողմանիութեան նիւթ տայ. նա պիտի իր անուամբ թելադրէ թէ ինչ որ հայկական է, նրան պէտք է մեծացնել, ուսցնել, իսկ ինչ որ միւս ազգութիւններին է վերաբերում, պէտք է ոչնչացնել, անհետացնել:

Այս բանի դէմ բողոքում է «Մշակի» իւրաքանչիւր տողը, բայց Վէլլիչի հոգեկան այն տառապանքի մէջ է գտնվում, որ կարծում է թէ ինչպէս ինքն է, այնպէս էլ ուրիշներն են: Այ, սխալվում էք: Վերջուրէք հէնց այն փաստը, որ մինչ զուր արանց ու նրանց զրգարտելու, անուանարկելու արհեստով ինչ զրգարած, «Մշակն» էր, որ առաջին անգամ յայտնեց թէ Կաստանում սով կայ: Կաստանում էր, երբ հայ գիւղերից չէին էլ ստացվում տեղեկութիւններ կարօտութեան մասին: Եթէ մեք չենք կարողացել տալ այդպիսի տեղեկութիւններ և միւս տեղերի մասին, ուր չը կան հայեր, դա մեզ միայն անկեղծ ցաւ է պատճառում: այո՛, մենք կը կամենայինք որ ամենքը, թէ հայ, թէ հրէայ, թէ քրիստոնէայ, թէ հեթանոս, ամենքը ձայն բարձրացնէին «Մշակի» մէջ ամեն ժամանակ, երբ նա կարօտ է, ցաւազար և իրաւունք ունի սպասել մեզանից, իբրև մարդկանցից, օգնութիւն, աջակցութիւն: Կուք էլ այդպէս էք: Հարցրէք ձեր խըլձից, հարցրէք ձեր արտատւոր գրիչները...

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
ԾԽԱՅԻՆ ՀԱՐԿԸ ԱՆԻՐԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Ինչպէս յայտնի է, Բարձրագոյն կարգադրութեամբ ներկայ տարվանից անդրկովկասեան քաղաքներում վերացված է ծխային հարկը (ПОДЫМНАЯ ПОДАТЬ) և նրա տեղ մտցրած է պետական հարկ քաղաքների անշարժ կաշքերից (НАЛОГЪ СЪ НЕДВИЖИМЫХЪ ИМУЩЕСТВЪ): Այդպիսով հարկային հնացած և ֆինանսական գիտութիւննից դատապարտված մի ձև մեր երկրի գէթ քաղաքներից վերացրած է: Բազմաթիւ աղքատ քաղաքացիներ, որոնք տեղ չէին որ և է անշարժ գույք և շարժական, կարողութեան, մարդազուտ ծխային հարկ էին վճարում: Այս պակաս գումարները եր կորցնում և պետութեան գանձարանը, որովհետեւ շատ քաղաքացիներ ընկալելով ուրիշ տեղեր կանոնաւոր չէին վճարում իրանց հարկերը և չը նայած Բարձրագոյն մանիֆեստների ներքին կուտակվում էին հարգաբար սպակոխներ, որոնց գանձելը գրեթէ անհնարին էր: Մեզ ծանօթ քաղաքներից՝ Ղուխին, Եւչին, Կերեւանը, Գանձակը մեր ասածների ապացոյց: Բայց նոյն հարկը գոյութիւն ունի և Անդրկովկասի գիւղական հասարակութիւնների համար, որոնք վճարում են շատ աւել, քան քաղաքացի ծուրը (հարկի քանակութիւնը տարբերվում է գանձարան տեղերում 1,50 մինչև 13 րուբլու մէջ ծուխից):

Գիւղացիների ծխային հարկի վերացումը, որ քան մենք գիտեմք, հասունացած և ֆինանսական կառավարչական շրջաններից ընդունված խնդիրներից մէկն է, բայց կան արգելքներ, որոնց վերացումն մասին պիտի հոգայ: Բարձրագոյնն է, որ այս հարկը գիւղերում պիտի վերածել հողերի: մինչդեռ յայտնի է, որ Անդրկովկասի նահանգներում շատ տեղեր գիւղացիները կալուածատիրական են և հետևապէս ոչ աւել իրանց հողերի: Մինչև հարկը վերացնելու անհրաժեշտ է նախ հողերը յետ դնել (ВЫКУПЪ), որ մի բարձր, երկար և լուրջ աշխատանք պահանջող գործ է: Մենք հաւատացած ենք, որ բեֆօրմի անհրաժեշտութիւնը կը ստիպի մեր երկրում գործող ֆինանսական մարմիններին առաջ տանել հողերի յետ գնելու անյետաձգելի հարցը:

ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻ ԱՍՈՒՄՆՈՒԹԵԱՆ ՀՅՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Մեր գիւղական կեանքի մէջ արմատացած չարիքներից մէկը ևս վաղաժամ անհեռաբան ամուսնութիւնն է: Այս միայն գիւղացին, այլ նոյն իսկ քաղաքացին չը դիտէ այն աղետալ իր. նայողը կարող էր կարծել, թէ այդ ծերունին մի խիստ լիարժեքն էր քան է կորցրել, որ անդադար լինարում է: Երբեմն-երբեմն նրա շրթնութիւնները ջրազրկար շարժվում, քաշքշվում էին, կարծես թէ մի բան էր ատում, խօսում էր մէկի հետ, բայց ոչ չէր կարող աւել, թէ ինչը երբ և ինչը տեղ է, թէ ինչ է ատում նա: Նրա միակ և անբաժան ընկերը իր թուօն էր, որին փայփայում էր լուովեամբ, ձեռքից բռնած ման էր ատում, պաշտպանում էր փողոցների շնորհից, և գիշերները իր վերնադրեւոյն ծուխների մէջ փաթակելով նրա փոքրիկ մարմինը՝ գրկում էր ու քնում էր: Եր օրջի մէջ Չարմանակ էր նաև այդ փոքրիկ երեխան. նա դեռ իր մանկութիւնը չանցրած ծերացել էր արդէն: Դաման, մուսկուտ պայտի յարատեւ թախիծն էր պատճառ, թէ իր ծնունդից այդքան վաղաժամ և այդպէս եղբարակն ձեռով զրկվելու ընտղը, այդ յայտնի էր, բայց մանուկը նոյնպէս տխուր էր, նոյնպէս մտալը ու լուսկեայ, որպէս իր պապը: Նրանք շատ քիչ էին խօսում իրար հետ, բայց լուովեամբ հասկանում էին իրար. ոչ մէկին չէր զարմացնում միւսի դէմքի տխուր արտայայտութիւնը. մշտական թախիծն ու տրտուութիւնը նրանց հետ եղբայր էր դարձել և ընդհակառակը նրանցից ամեն մէկը կարող էր, եթէ միւսի դէմքի վրա յանկարծ ծայր նշմարէր:

Ամենքի հետ միասին այսօր Արթուր էլ էր նստել շուկայի արևոտ պատի տակ և հակառակ իր մշտական սովորութեան դեմին չէր նայում—նրա հայտնաբեր ուղղված էր դէպի այն քաղաքի կենդանի նստիկը: Նա նայում էր դէպի այն կողմը անվերջ, առանց ձանձրանալու, առանց յոգնելու, անթարթ աչքերով, որոնք այսօր թաւ ձեռքակ յօդերի տակից էլ աւելի դաժան, էլ աւելի մուգ էին երևում: Ինչ էր որոնում, ինչ էր մտախոհում, ինչ էր մտախոհում: Կամայկան նրա աչքերը սկսեցին թաքնաւոր և այդ դիտել շուկայի ընդել էր դաշտից առանց մի

հետևանքները, որոնք ծագում են անչափահաս ամուսնութիւնից. նա չը դիտէ, որովհետեւ ոչ ոք չէ բացատրել, ոչ չէ պատկերացրել նրա առաջ վաղաժամանակեայ ամուսնութիւնից ծանր ինքնապատճառները: Մուս կին-բոլիշի ճարտարակայ հրատարակեց մի ուսումնասիրութիւն՝ իրական սեռի յանցաւորութեան մասին. նա մատնացոյց է անում այն կապի վրա, որ կայ ոճրագործութիւնների և վաղաժամանակեայ ամուսնութիւնների մէջ: Բազմաթիւ փաստերով նա հաստատում է, որ սպանութիւնների մեծ մասը գիւղերում կատարվում է կանանց ձեռքով այն հասակում, երբ կինը անտարբեր է դէպի սեռական զգացումը: Աղղկան ամուսնացնում են յաճախ այն հասակում, երբ նրա մէջ դեռ չեն գործել սեռական ցանկութիւնները, երբ նա որ և է պահանջ չէ զգում դէպի ամուսնական կեանքը: Եւ ահա աղամարդ ամուսնը սկսում է պահանջել, որ կինը կատարէ իր ամուսնական պարտաւորութիւնները. նա բռնաբարում է նրան. անչափահաս կնոջը բռնի ստիպում են արտայայտել այնպիսի զգացում, որ նա չունի, չը դիտէ. նա զրուանք է զգում դէպի իր տանջողը և կամենալով ազատվել նրանից, իր անընտելի փնտրելից, որոշում է սպանել նրան, թունաւորելով կամ այլ միջոցի դիմելով: Եւ շատ անգամ զուր տեսնում էք մեղադրվածների նստարանի վրա 14—15 տարեկան մի ջահիլ աղջիկ, որ ամենայն ստուսարտութեամբ թունաւորել է իր ամուսնուն և նոյն իսկ զղջման ամենափոքր նշոյլ չէ ցոյց տալիս: Ամենքը նրան համարում են անբարոյական, փչացած արարած, մինչդեռ նա լոկ թշուառ, անզարգացած, շատ անկամ բարի ձգտումներով և հակումներով օժտված մի էակ է, և միայն այն պակասութիւնն ունի, որ սեռական, ամուսնական զգացումները մեռած են: Նրա մէջ Մեղաւորն այդ ջահիլ աղջիկը չէ, որ ոճրագործութիւն է կատարել, մեղաւորը հասարակութիւնն է, գոյութիւնն ունեցող կարգն է, որ ֆիզիկապէս անզարգացած երեխային հրել պղծ է այնպիսի պայմաններով մէջ, որոնցից դուրս գալու միակ ելքը՝ ոճրագործութիւնն է: Հեռագրէք այդ անընտելան պայմանները, աւտոմ է արկին ճարտարակայ և այլ նա կարելի լինի ոչ պատժել և ոչ արտոնել յանուն արդարադատութեան:

Մ Ա Տ Ե Ն Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

«Ն ա Ն ա տ ա լ ը», Ստեփան Աւետիքեանի, հրատ. Ս. Երեւանցի, 78 Երևան դէր 20 կ, Թեֆլու, 1898.

Այս նոր գրքիցը ոչնչով չը հարստացնելով հայոց գրականութիւնը՝ մի նոր բար կաւելցնի

դժոխքի սալայտակին, եթէ հաւատանք այն առածին, որ ատում է, թէ դժոխքը սալայտակված է բարի դիտաւորութիւններով: Հեղինակի դիտաւորութիւնը անշուշտ բարի է եղել և ձգտումները համակրելի, բայց նրան չէ աջողվել իրագործել իր դիտաւորութիւնները և ձգտումները: Այդ փողովդական գրուածքի մէջ չէ զգացվում ամենին ոչ պատկերներ ստեղծող երեակայութիւն, ոչ ոգևորված տրամադրութիւն: Երևում է, որ հեղինակը այդ վէպիկը գրելու համակված չէ եղել այն անզարգացնող ոչ մի գեղարուեստական երկ: Այս կարելի չը հակառակ և հեղինակի ցաւալի հակումը դէպի շատաստութիւն և տարօրինակ սովորութիւնը սկսել դատմութիւնը չա կերտն ք ու վ անկերթ գիւղացու բերից և շարունակել իր կողմից, խառնելով գաւառաբարբառային գոեհակական բարբաբառաբանութիւնները (օրինակ, միլբաւան, շօբօ) գուտ գրականական խօսքերի հետ (ազալ, երեւմաշաշ և այլն): Իսկ ինչ վերաբերում է տղայութեան, պէտք է նկատենք, որ սքրապրութիւնը կատարված է անհոգ:

ՆԱՄԱԿ ԵՈՒՅՈՒՑ

Եուշի, մայիսի 15-ին

Երբեք գաւառում կան մի քանի մտաբարի գործարաններ, որոնք պատկանում են Ասարոնեան եղբայրներին, Գ. Ներսիսեանին և ուրիշներին: Այդ գործարանները բացված են Եւստում և շրջակայ Այսրալի, Կարկաժան, Թանքեղի, Բալուշա, Բարնուտակ, Եոչի և ուրիշ գիւղերում: Չը նայելով որ չերաբարակութիւնը տարեցտարի տարածվում է և շերամապահները աւելի ու աւելի ընդարձակում են իրանց գործունէութիւնը՝ այնուամենայնիւ նրանք չեն աշխատում ամուր հիւքերի վրա դնել այդ գործը և դանազան կայարաններ հիմնելով կամ նրանց հիմնվելու անպատկան զուր ցոյց տալով գիւղական դատաւարի մէջ տարածել շերամ պահելու եղանակները: Ընդհակառակը, նրանք ասիական խնայողութեան տեսակետով՝ աշխատում են ամեն կերպ գիւղացու միամտութիւնից օգտվել, նրա արդար վատարակը հնչին գնելով ձեռք բերել: Իսկ վճար մասին խօսելու էլ աւելորդ է, քանի որ գիւղացին երկար գնալ-դաւալց յոգնած և իր ստանալը փողի չափ ծախսելուց յետոյ՝ ստիպված է լինում թողնել Աստուծու դատաստանին: Կարելի է երևակայել, ընթերցող, որ եւրոպական դիտարկ ծածկող և է գործարանատէր այնքան է իրան ստորացնում, որ ամուսնում է գիւղացու առաջ երևալ: Սրանք դեռ «խաղէկներն» են. պակաս չեն և նրանց «պրիկաչիկները»...

անք էր հարգողում. մարդը արտասվում էր, իսկ եզը կարծես դիտում էր այդ արտասուքները. երկար շարունակից այդ տեսարանը Թանկարծ փոքրիկ Թումօի դէմքը վրա անսահման բերկութիւն փայտեց. նա սաստիկ դարմացած ու յուզված իր նիւթը մտառ դէպի եզը մեկնեց ու բացակայեց:

— Բաշօն, պապէ, մի Բաշօն...:)

Եւ առանց իր պապի պատասխանին սպասելու, երկուսն ցած թուա պատշաճաբեց, երանք հասաւ, անսահման երջանկութեամբ գրկից նրա կուրծքը և սկսեց իր մանկական շրթները անվերջ, տաք համոյցներ տալ նրա դնչին, ճակատին: Կենդանին դուրսը քաշ էր գցել, դուռը չէր հեռացնում երեխայի կրծքից, ատես թէ նրան հաճելի էր երկար մնալ այդ վիճակում, նրա մեծ աչքերը կարծես ատում էին «Ինչ լաւ է, ինչ դուրեկան է այսպէս մնալ»: Բայց երկուսն թողեց նրան, կրկին յետ եկաւ և կարծելով թէ իր պապը չէ հասկացել բանի էութիւնը, չէ իմացել, որ ինքը գտել է իրանց Բաշօն, բռնեց նրա ուսից, ցնցեց և ձեռքը դէպի եզը մեկնելով՝ յուզված, շնչակտոր գոչեց.

— Պապէ, մի պապէ, էս ա մեր Բաշօնի, վնայ եսաման պապէ, էմալ չի:

— Էսա, իսա, քե մեռանիմ, մեր Բաշօնի, պատասխանեց Արթուր արտասուքից խեղդվելով բայց առանց տեղից վերկենալու: Այս անգամ նրան նայեցին շատերը հարևաններից, իր արտասուքն այլ ևս ծածկել չէր կարող ուստի քաշեց իր ցնցոտիները մի ծուխը և նրանով սրբեց աչքերը. մինչդեռ երեխան պատասխանով քաշալքված կրկին ցած թուա պատշաճաբեց, շտապով վազեց հասարակ եղանք, գրկեց նրա գլուխը, շոյեց, համարեց և ի վերջոյ՝ ականջից բռնելով՝ քաշ տուեց դէպի պատշաճաբեց, դէպի արտասուքը պապը:

(Կը շարունակվի)

*) Հայ գիւղերում քաշ ևս կոչվում ձախանքներն սպեռակ բեծ ունեցող անասունները:

Գործարաններում աշխատում են երկու սեռի բանուորներ՝ սկսած 7—8 տարեկանից։ Նրանք բանում են առաւօտեան ժամը 6-ից մինչև 12 ժամը և 1-ից մինչև ժամը 6-ը, իսկ ամառը մինչև և 7 ժամը երեկոյան, ուրեմն միջին թըւով 12 ժամ։ Ամբողջ 12 ամիսայ համար՝ փոքրերը ստանում են 10—15 կոպէկ, իսկ մեծերը 20—30 կոպէկ։ Բայց եթէ այդ չնչին վարձատրութիւնն էլ կանոնաւոր ստանան դէժ ամսէ ամիս՝ դարձեալ մի բան է։ սակայն այստեղ ևս «խաղչիները» վարձում են իրանց քանակաւոր համեմատ։

Մանուկ սերունդը գրկվում է կրթութիւնից, որովհետև 8 տարեկան դառնալուց յետոյ՝ ծնողները նրանց ուղարկում են գործարան, որտեղ նրա ակնաչին հնում են կերտող խօսքեր, հանդիմանքներ, իսկ երբեմն էլ ճիւղոտի հարուածի ձայներ։ Իսկ դիւրը գրկվում է իր մշակ դասակարգից։ դիւրացիները սովորում են ծուղկութիւն։ իրանց համար աւելի հաճելի է թոււում օրեկան 12 ժամ անմարտ օդ ծծելով վայրահայտ թիւններով անցկացնել և 30 կոպէկ ստանալ, որը չէ բաւականաւոր նոյն իսկ նրանց ցամաք հացին, քան թէ երկրադրժութեամբ պարագլիւն առաւանց սպառչի-խաղչիները երեսը տեսնելու։ Եւս վաստակել։ Երկրագործութիւնն էլ զգալի կերպով վնասվում է։

Սուրբին

ՆԱՄԱԿ ՓՈԹԻՒՑ

Թուրքի 2-ին

Մի քանի օգտակար ձեռնարկութիւններ, որոնք մեր քաղաքի համար կենսական նշանակութիւն ունեն, իրականացան շնորհիւ քաղաքապետին Նիկոլայ Գրիգորի Գրիգորի քաղաքապետին։ Մինչև այժմ քաղաքը չուներ բուժ արան, որի պատճառով քաղաքի աղքատ դասակարգը ենթակայ էր այլ և այլ դժուարութիւններին։ Այժմ այդ դժուարութիւնները վերացված են, իւրաքանչիւր այցելու հիւանդ, վճարելով 25 կոպէկ, կարող է ենթարկվել բժշկական քննութեան, իսկ աղքատները և մշակները համար ձեր է։ Բուժարանում կայ և դեղարարական բաժին մատչելի գինով։ Հերթակալութիւն են անում բժիշկները՝ Տէր-Նիկողոսեան, Միքայելիճէ և Տէր-Ստեփանեան։ Անա և մի ուրիշ փաստ։ Մինչև այժմ Բիծին այ փին գտնվող զոլու բնակիչները յարաբերութիւնը քաղաքի հետ կատարվում էր նաեւրեւրով, այնպէս որ դեռի վարարած ժամանակ բաւական երկիւղալի էր լինում անցուղաբժը, իսկ շատ անգամ ընդհատվում էր։ Հասարակութիւնը սովորված երկուրուցու կայարանի կամ մուրջից պիտի անցնէր, որը հեռաւորութեան պատճառով բաւական ժամանակ էր խլում։ Այժմ կառուցված է մի նոր կամարը էր, որով քաղաքացիները կարող են հեշտութեամբ յարաբերութիւն ունենալ թէ կողու և թէ նախանախաթի հետ։ Անցնողներից վերջը չէ ստացվում, հին կամարը կառուցելից է վերջնում վճար։

Մի քանի օր առաջ քաղաքի ոստիկանապետը ցուպակարեց թիւքանայ գաղթականներին, որոնք ցանկութիւն յայտնեցին վերադառնալ հայրենիք։ Բայց այստեղ կան տրապիզոնից 8 ընտանիք—սրանք պարագլու են իրանց արուեստով ոսկերիչ, ձուլիչ և կոշիկագր են—որոնք չեն ուզում վերադառնալ այն պատճառով, որ այստեղ որոշ արհեստով են պարագլու։

Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պետերբուրգի գիտութիւնները ակադեմիայում հաստատված է մի յանձնաժողով, որ վարում է և գրական գործողների թիւային նշանակելու գործը։ Նորերս յանձնաժողովը գիմել է այն անձանց, որոնք արդէն օժանդակութիւն են ստանում, հետեւալ հարցով—արդե՞ք բաւականաչափ բարձրվել է նրանց գրութիւնը, որպէս զի կարելի լինի այժմ օժանդակութիւն տալ ուրիշ կարօտ անձանց։ Գանձաժողովը նախադրուշայնում է, որ եթէ նա տեղեկութիւններ ստանայ կողմնակի աղբիւրներից, թէ իսկապէս նախկին կարօտները այժմ ունեն հասցիներ, նա կը դադարեցնէ նրանց օժանդակութիւն տալը։

Պարիզից մեզ հաղորդում են հետեւեալ լուրը։ Վարձեալ ուղևորները դիւրը, նշանաւոր հայ գաղականարժ պ. Վահրամ Սըլվանեան, երէկ իրկուս, աչխոյժ, երկարատև ու անվերջ ժամահարութիւններով և լրացութիւն կեցցեներով որոնց աղաղակը զուարթ ցնծումով մը կը լինէր։ Պարիզի կամարները «Salle Erard»-ի Այդուեղ էր նրա խրված մեզ հայ երաժիշտը լսելու համար իր հեղինակած սերուն ու գողտրիկ եղանակներն, որոնք իր ճարտար մատերուն տակ,

հեղցեալ աւելի մեծ արձագանք կուտան մասնաւորապէս ֆրանսիական հասարակութեան մէջ։

Մենք յայտնել էինք, որ Ռիֆլիտի այդգործական գաղտնի նիւթական վիճակը կարգի բերելու նպատակով, երկրագործութեան միջնորդութեան առաջարկութեամբ՝ կազմակերպվել է մի յանձնաժողով Ռիֆլիտում։ Երէկ, յունիսի 5-ին, տեղի ունեցաւ այդ յանձնաժողովի առաջին նիստը՝ միջնորդի կողմանէն լրացոր Ե. Մեղիզեպիլի նախագահութեամբ։ Գանձաժողովի նիստին ներկայ էին հետեւեալ անձինք.—Պիլուստիանոսեան ընկերութեան կողմից խորհրդի անդամ Ի. Կոչլեպիլի, Աովկանեան ուսումնարանական շրջանի կողմից՝ Պ. Բոզդանով, քաղաքային ինքնավարութեան կողմից՝ Ի. Կորգանով, այդգործական գաղտնի կողմից՝ նրա հոգաբարձու Ս. Տրոսֆէկով և երկրագործութեան միջնորդի լրացորի գիւմնատան ձառնալու Վ. Գեղեկիլի։

Այսօր, յունիսի 6-ին, արքունական թատրոնում կայանալու է երգչուհի տիկին Մոնտի-Բրոննէրի կոնցերտ-ներկայացումը, մասնակցութեամբ կայսերական թատրոնների արտիստ Բէզլար Ամիրջանեանի։ Բացի կոնցերտային կրտորներէրց, երգչուհին երգելու է և մի քանի տեսարաններ «Տրուբադուր» և «Գալիա» օպերաներից, օպերային հագուստներով։ Կոնցերտ-ներկայացման ծրագրեր կազմված է շատ հետաքրքրական և յոյս ունեցող, որ հասարակութիւնը չի զանայ իր համակրութեամբ յայտնել թէ տիկին Մոնտի-Բրոննէրին, որ վերջին անգամն է երգելու Ռիֆլիտի բեմի վրա և թէ մեր երիտասարդ երգչի Ամիրջանեանի, որ Ռիֆլիտում առանձին կոնցերտ չէ տալու։

Մի քանի ժամանակ առաջ բարձու Հիւրչի նախագահութեամբ և օժանդակութեամբ բազմաթիւ հրէաներ հեռացան Ռուսաստանից, որպէս զի հաստատվին Բրազիլիայում։ Մի քանի տարի անցնելուց յետոյ հրէաները համոզվեցին, որ նոր հայրենիքում ապրելու պայմանները ծանր են այժմ սկսել են վերադառնալ։ Նորերս վերադարձան 150 անձ, որ հեռացել էին Տալիբիկան նահանգից։

Մենք առիթ ունեցանք ծանօթանալու Վ. Տարգոնիւ «Къ вопросу о вліяніи лѣсовъ на явленіе града въ Европейской Россіи» գրքի հետ, որ լոյս է տեսել ներկայ 1898 թվին։ Հեղինակը աշխատում է ապացուցանել, որ անտառների տարածութեան նուազումը վատ է ազդում և այն կողմից, որ կարելի ունենալը սկսում են յաճախ կրկնվել և աւելի կորստաբեր դառնալ։ Սակայն այդ կարծիքը հաստատելու համար հարկաւոր են վիճակարարական թւեր։ Եւրոպական գիտնականների նախկին հետազոտութիւնները այդպիսի կապ չեն գտել անտառների դրութեան և կարկտի քանակութեան մէջ։

ՂԱԶԱԼԻ ԳԱՆՈՒԻ Կարգ գիւղից մեզ գրում են. «1895 թվ ամառը Ռիֆլիտի առաջնորդը այցելեց մեր դաւառը, ժողովուրդը, իր աւանդական սովորութեամբ, համակրանքով ընդունեց իր հոգևոր հովուին Առաջնորդի գաղով գիւղի հասարակութիւնը յոյս ունէր, որ մի քանի մուք ինդիւրներ կը պարզվին և վերջ կը տրվի քանանների կոնկրետին։ Սակայն ոչ թէ դրութիւնը չը բարձրվեց, այլ աւելի վատացած է դարձեալ։ Հարգանք գեղը վերջերս, Փաշաղուի և Ղարասարի միջև, մի փոստ գիւղակ է դուրս գցել, և քանի լինացիլով պարսիկ ամբողջը, քաղցած պաշտօնեաները և մուրեանող սէլիդները միացած՝ մի ահալին աղմուկ են բարձրացրել, աւելով թէ հայերը մուսուլմաններն սպանել են և ջուրը գցել և պահանջում են նրա կեանքը, սպանալով հակառակ դէպքում կոտորել ըստ բրիտանացի ժողովրդին, և քանի որ «Շախտէ-վախտէ» օրերն էլ վրա են հասնում՝ բաւական երկիւղ կայ այստեղ բրիտանացի աղաքանաւորութեան համար։ Միւս կողմից Ռոյի Կարճեղի գէր Բիպ բէգն էլ լսելով այս դէպքը՝ ուզում է պարագայից օգուտ քաղել և կրկին ձգում է բարձրացնում, իրը թէ Սարնաստում դեռ «ղաչաներ» են պահված։ Այդ բաւական չէ. նա ստան է, թէ 10,000 թումանի կարողութիւն ունեցող մի օսմանեան հպատակ վաճառականի սպանել ու կողոպտել են և պահանջում է մարդը և դրամը, այլ և ուզում է անձամբ Սարնաստ գալ և խուզարկել, ձերբակալել և թնայնութիւններ տալ այդ բոլոր «անիրաւիներին»։ Բարեբախտաբար մի քանի նշանով խնդրել բաւական պարզվեց և իմացվեց գոնէ, որ դեակը մուսուլմանի չէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

Պ Ա Լ Ա Ց Կ Ի

Այսօր, յունիսի 6-ին, Չեխիայի մայրաքաղաք Պրագայում պէտք է տօնվի նշանաւոր չեխ պատմապիւր և գիտնական Պրանտլիչեկ Պալապիու ծննդեան 100-ամեակը։ Պալապիլի ունի մեծ հնչակ ոչ միայն չեխ ազգի շրջանում, այլ և բոլոր սլաւոնական երկիրներում, որոնք թոււում և Ռուսաստանում։ Նա 1867 թվին եկաւ Մոսկովա սլաւոնական համալսարանը ժողո-

վին մասնակցելու և սլաւոնական ցեղի զանազան մասերի մէջ բարդական կապը ամրացնելու նպատակով։ Պալապիլի գործել է իբրև հրապարակախոս, իբրև նշանաւոր պատմական քննադատող և հետազոտող, իբրև սլաւոնական զանազան շարժումների ղեկավար և վերջապէս իբրև սլաւոնական մարդ։ Նրա նշանաւոր գործերիցն է նրա հրատարակած Չեխիայի պատմութիւնը, որ մինչև այժմ ամենախոշոր և ամենալայն աշխատութիւնն է այդ ճիւղի մէջ։ Պալապիլի իբրև չեխ հայրենասէր Բոսնիայի իրաւունքների առաջին մարտնչողների շարքիցն է։ Նա համարվում էր չեխական ազգի ամենանշանաւոր ներկայացուցիչը և միայն իր կեանքի վերջին տարիներում նա չը կարողացաւ հաշտվել աւելի ծայրայեղ շարժումների հետ, որոնց զուրկ անուցան մղադիտներ։ Պալապիլի մեռաւ 1876 թականին խոր ծերութեան հասակում, 78 տարեկան։ Սլաւոնական բոլոր երկիրները վերաբերվում են նրա յիշատակին մեծ յարգանքով և ներկայ յօրեանքը պէտք է տօնվի հանդիսաւոր կերպով մի քանի օր շարունակ։ Երեք օրից յետոյ, յունիսի 10-ին, կը բացվի նրա արձանը և կը կատարվի ազգային տօնակատութիւն։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Հաղորդում ենք դարձեալ մի քանի մանրամասնութիւններ Ֆիլիպինեան պայտամբների տարած յաղթութիւնների մասին։ Բանից դուրս է դալիս, որ պայտամբները մի շարք կռիւների մէջ ունեցել են մեծ աջողութիւն։ Մի քանի անգամ նրանք ջարդել են սպանիական զօրքերը, մօտ 1000 զինի են վերցրել, իրանց ձեռքն են գցել 6 հատ մեծ թիւղանօթներ, մօտ 2000 հրացաններ։ Գերիների թւումն է և Կալիտէի նահանգապետը։ Այդ յաղթութիւնները այն հետեւանքն ունեցան, որ Ազիլիայի բանակը մեծացաւ. այժմ նա ունի 5000 մարդ և ամեն կողմից հաղաբար մարզիկ են մտնում նրա դրօշակի տակ։ Մայիսի 23-ին 3000 սպանիայիներ նորից յարձակվեցան պայտամբների վրա, բայց նորից ջարդ կերան և հեռացան ամեն կետերից։ Ապտամբները գազանութիւններ են գործում։ Գրութիւնը Սանիտիայում այնքան կրտորական է, որ սպանիական կառավարութիւնը, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, արդէն բանակցութիւն է սկսել Մարիլի գերմանական դեսպանի հետ այն մասին, որ Գերմանիան պաշտպանէ սպանիական հպատակներին, եթէ Մանիլան գրաւեն պայտամբները։

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆԻՑ

Ուրմիա, մայիսի 17-ին

Այս օրերս մալանացիք դարձեալ խօսել են տալիս իրանց մասին։ Անցնող շաբաթ նրանք յարձակվել են Ռիւքիայի սահմաններում բնակվող աւազակաբարձ չիկակ բրդերի վրա, և մի քանի գիւղեր բաւրովին թալանել են, կոտորելով մի քանի մարդկանց։ Երբեք այժմ կատարած ուղում են արշաւել Մալանայի վրա, և թիւրքաց կառավարութիւնն էլ նրանց արտօնութիւն է տուել այդպիսով իրանց վրէժ լուծել, և զօրք էլ ուղարկել է սահմանապետ նրանց օգնելու։ Այժմ պարսից կառավարութիւնն էլ զօրք է ուղարկում Մոմալի դաշտը, որ յետ մղեն բրդերին կամ թէ թալանեն բրդերի ձեռքերից արձածը։ Անա երկու շաբաթ է, ինչ Սալաստը յուզված է դարձեալ։ Հարգանք գեղը վերջերս, Փաշաղուի և Ղարասարի միջև, մի փոստ գիւղակ է դուրս գցել, և քանի լինացիլով պարսիկ ամբողջը, քաղցած պաշտօնեաները և մուրեանող սէլիդները միացած՝ մի ահալին աղմուկ են բարձրացրել, աւելով թէ հայերը մուսուլմաններն սպանել են և ջուրը գցել և պահանջում են նրա կեանքը, սպանալով հակառակ դէպքում կոտորել ըստ բրիտանացի ժողովրդին, և քանի որ «Շախտէ-վախտէ» օրերն էլ վրա են հասնում՝ բաւական երկիւղ կայ այստեղ բրիտանացի աղաքանաւորութեան համար։ Միւս կողմից Ռոյի Կարճեղի գէր Բիպ բէգն էլ լսելով այս դէպքը՝ ուզում է պարագայից օգուտ քաղել և կրկին ձգում է բարձրացնում, իրը թէ Սարնաստում դեռ «ղաչաներ» են պահված։ Այդ բաւական չէ. նա ստան է, թէ 10,000 թումանի կարողութիւն ունեցող մի օսմանեան հպատակ վաճառականի սպանել ու կողոպտել են և պահանջում է մարդը և դրամը, այլ և ուզում է անձամբ Սարնաստ գալ և խուզարկել, ձերբակալել և թնայնութիւններ տալ այդ բոլոր «անիրաւիներին»։ Բարեբախտաբար մի քանի նշանով խնդրել բաւական պարզվեց և իմացվեց գոնէ, որ դեակը մուսուլմանի չէ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիլնայից հեռագրում են մայիսի 30-ից, որ Վիլնայում մայիսի 31-ին պէտք է կայանայ միջնորդների խորհուրդ պետութեան ներքին գործերի մասին՝ կայսրի անձնական նախագահութեամբ։ Աւստրո-Ունգարիայում գործերը շատ վտանգաւոր կերպարանք են ընդունում՝ ազգայնական խնդիրների պատճառով։

ԽՍՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՇՍՈՒՍՑ—ԱՂՋԻՎԸ

Հազիւ տասներկու տարեկան, դէմքը հիւանդի դեղմութեամբ, մազերը խուզված, նիւստ, տեղը պարիկ աղչիկ մըն է Ելենը, մեր տանտիրոջ այդ ծառայողը, որ ամեն օր աչքին աւելն է, մեղուի պէս ժրջան, դիտակի պէս ամեն կողմ գլորվող, ամեն տեղ վազող, ամեն բան ընող, աշխատող, շարունակ աշխատող նոյն իսկ հանգստի ժամերուն ալ։

Աղքատի դաւակ մըն է, այսինքն անբաղք մը, թշուառ մը, որ ուրիշին համար, սուրիչ հաշուուն աշխատելու համար աշխարհ եկած է։ Իր ճակատագիրը, որ կրնայ աշխարհը հարուստ մը, անկախ մը և մինչև իսկ թագուհի մը ծնած ըլլալ, ուրիշին ծառայող ըլլալու դժբաղդութեան վիճակած է վերջը. ճակատագիր մը, որուն հետ շատ կանխելն, ծնած օրէն հաշտված, համակերպած է ան, այն օրէն, երբ մայրը՝ փոխանակ իրեն՝ ուրիշ նորածնի մը տուած էր իր կաթը...

Ու տաժանելի աշխատանքը, իր տարիքին, ուժերին վեր աշխատանքը, որուն ամեն օր ենթարկված է առաւօտէն մինչև իրկուս, մինչև կէս դիւեր, արդէն սկսեց է իր թուրաւոր, կրճատող ակերբուհի, այդ խոնձարարածին վրա։ Դեռ չի բացված, իր զարգացումը չի գտած, արդէն չորնալ սկսեց է անընդհատ մաշող աշխատանքի տակ։

Ինչո՞ւ աղչիկ ալ միայն թոյլ, սպառված ուժերու մնացորդով մը պիտի ապրէ սակէ վերջը՝ ճգնված տեղերի մը պէս, կը մտածէի ես այն օրը, երբ դէպք մը պատճառ դարձաւ այս տղան զբերու։

Աքանջելի օդ մը կար, ամառայ զգայնութիւնը տուող, և մայրսեան արևը յտակ, անապական կապուտակին միջուկէն՝ վար կը թափէր իր արդէն այրող ճառագայթները։

Քաղված չուրին մէջ, և թիկնաթուխ վրա երկնցած, դէպի ձախ կողմ, հանուցին չուրին մէջ սեղան հաւերուն ու անոնց թիչ մը ստոխն, արեւն մէջ կշիղղ շունչերուն կը նայի անուշադիր, մտամոլոր, միջօրէին թիւրութեան մը մէջ ընկղմած։ Առդիս երթալով կը ծանրանայ, կը թմրի, և աչքերս կը պոկիկանան՝ ընձարի մը նայվածքին պէս. ու ես կը նայիմ շարունակ, և երբեմն ծանծ մը կանցնի ականջիս քովէն՝ անախորժ վզկոցով մը։

Վայրկեան մը, ակնարկա նաեւրուն ու շուրտերուն վրայն սանդղի կողովով ձևը զիմացս գտնուող սենեակին դրան, ուր, դեռ նոր ոտքի կելող երկու տարեկան տղայ մը կաշխատի սանդղուհին վար ինչի՞նք բաղին մէջ պտտելու համար։ Թմրած նայուածքովս կը հետեւի անոր, տղան, որ արդէն սանդղուհին ինչած, վազկուտ ձևով մը բաղին մէջ կը յառաջանայ՝ բարկուտ հանդընէն մղված։ Գողացող, երեքուն քաղաած-քով պահ մը կը յառաջանայ, քանի մը փոքր շրջաններ կը կաղմէ ու յետոյ կանգ կանգնէ՝ ապա շարունակ խաղող շունչերուն վրա սեւեւած։ Բայց այն պահուն, շունչերն մէկը սըլալ շարժումով մը յանկարծ կը գարնով անոր, որ վար կընկնի՝ լացի եղանակ մը թնայնելով։

Գրեթէ անմիջապէս, սենեակին ներքին, առանկան ձայնի նման երեկոյան մը ամուր, հաստ ձայնը կը լսեմ՝ բառերու, յիշցնեքու անհակամալ տարախով մը. և մի և նոյն ժամանակ, կը տեսնեմ աղչիկ մը, Ելենը, որ, դեռ նենչ դուրս ցաթված, դէպի լացող երեխան կը վազէ։

Տղան, կունակի վրա ընկած, դեռ շարունակ կը ձուարձ ստանց վեր ելնել կարենալու։ Աղչիկը մտեցաւ անոր, թեկերն բռնեց և վեր բարձրացուց՝ գրկելու համար, բայց... դեռ մատուղա, նոյնատի բազուկները անընդհատ աշխատանքին բողբոլին յոյնած, ուժասպառ եղած էին, չի դիմացան այս անգամ, քուպական դուր շանապութեան մը վերջը, կուրէ մը վերջը մը կանոնընեքուն հետ, թուցած, ուժէ ինկած թեւերը տեղի տուին մանկական այդ չնչին ծանրութեան, ու տղան նորէն վար ընկաւ, աղչիկն ալ անոր վրան...

Մայրը, որ անոնց քովն է արդէն, աքացիկ ահալին հարուածով մը մէկը կը նետէ աղչիկը և, տղան գրկած, կը հեռանայ սենեակին կողմը։ Իսկ աղչիկը, ոտքի ելած, դէմքը մոմի դեղմութեամբ, կամրձայ կարծեմ շուրջը նայելու, ու սկսած, վեր, երկիւղ կը վերցունէ արցունքով թրջված աչքերը...

Վ. Տ.

Հետեւալ զէպքը տեղի ունեցաւ Արիւմով Հեռապիւր է ստացվում այդ քաղաքում մի ինչ որ

Իւրկա Վապարանի անունով, որ նա բանկից պիտի ստանայ 20 հազար ռուբլի: Կիւմուս ապրող մի դերձակի աշակերտ՝ Իւրկա Վապարան, ստանալով այդ հեռագիրը, գնում է բանկ և ստանում փողը: Մի քանի ժամանակից յետոյ նոր բանկն է գալիս Իւրկա-Յերկովից մի վաճառական, նշմուխ Իւրկա Վապարան անունով, որին իսկապէս պէտք է հասնէր գումարը: Ուղարկում են դերձակի աշակերտի ետեւից. բայց նրան անկարելի է լինում գտնել, որովհետեւ փող ստանալուց յետոյ՝ նա իսկոյն թողել էր Կիւմուսը, գնացել արտասահման և ժամանակաւոր բնակութիւն հաստատել Լիբու ջաղաքում: Երբ իմանում է, որ իրան հետևում են, նա ուղևորվում է Սմերիկա: Սակայն ամերիկացիները կարողացան նրան բռնել և յանձնել ուսուցան կառավարութեան: Գտնարանում Վապարան յայտնեց, որ նա իրան մեղաւոր չէ՝ ճանաչում, որովհետեւ կարծում էր թէ ժամանակաւոր վաճառք քանտարիկը նրան մի տարով և երեք ամսով:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍՅՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԵՐ

ՍՄԵՐԻԿՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՍՏՐՈՒՄԸ
ՆԻՒԵՐՈՎ, 5 յունիսի: Գլխաւորաբար հեռագրում են, որ ամերիկական ծովային հետեակ դորքը ջարդեց սպանիական 400 զինուորներից բաղկացած զորաբաժինը:

ՄԱԳԻՐԻ, 5 յունիսի: Պահեստի նաւատորմը զուրս եկաւ Կարիբից անյայտ ուղղութեամբ: Մոլային միւստորը գտնվում էր նաւերից մէկը վրա և յետ դարձաւ, երբ նաւատորմը բաց ծովը մտաւ:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 5 յունիսի: Պատգամաւորները ժողովը 209 ձայնով 91-ի դէմ ընդունեց Հաւային միացնելու առաջարկութիւնը:

ՄԱԳԻՐԻ, 5 յունիսի: Մանիլայից հեռագրում են, որ ապստամբները, Աքվինադոի աւազաններում, տիրեցին Լասպիանս և Պարամակիան, չը նայելով սպանիացիներին հերոսական դիմադրութեամբ, որոնք ստիպված էին անհնաւոր լինել, ուստեղ պաշարներ և նրազին դորձները չունենալու պատճառով: Եկիդեցիները և վանքերը հրահրանոցներով վերածեցին և լցված են վիրաւորվածներով: Կարծում են, որ Մանիլան անհնաւոր կը լինի այն ժամանակ միայն, երբ ամերիկական դորքեր կը գան, որպէս զի դրանով ապահովեն դրաման օրինականութիւնը:

ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳ, յունիսի 5-ին: Յունիսի 4-ին ներկայացաւ Նոյա Մեծաթիւններին Սիամի պրինց Նակարբոնդի:

ՊԱՐԻՉ, 5 յունիսի: Լուրէ և Դէյանէլ այցելեցին Փորլին: Ըստ երեւոյթին, անհրաժեշտ է համարվում կազմել հաշտութեան միւստորութիւն, որը հնարաւորութիւն կը տար ժողովել էլի 40 ձայն՝ ճանրապետական մեծամասնութիւնը ապահովելու համար, ի բաց առնելով աջակողմը:

ՄՈՍԿՎԱ, 5 յունիսի: Բուխարայի էմիրը ճանապարհ է ընկնում յունիսի 5-ին Կիէվ:

ՊԱՐԻՉ, 5 յունիսի: Վճռաբեկ ատենանք մերժեց Զօրայի դանդաղը Վէրալի երգուեալների դատարանի դէմ, որը դորքը իրան իրաւասութեան ենթակայ ճանրապետ: Ինչպէս նախքան չը կային Հասարակութիւն քիւ կար:

ՊԱՐԻՉ, 5 յունիսի: Փօր ամբողջ օրը նուրբեց խորհրդակցութիւններին քաղաքական գործողներից շատերի հետ: Առաւօտեան նախագահն ընդունեց Բրիտանիան և Շարլ Գիւպիլին: Կէսօրից յետոյ կընդունի Բիբլոն, Բուրժուային և Պէտրոպոլի: Կարծում են, որ վարը, առաւօտեան, նա կը կանչի այն անձին, որին կառաջարկի նոր միւստորութեան կազմակերպութիւնը:

Խմբագիր՝ Ա.Լ.ԲԱՍՏԻՆՔԻ ԲԱԼԱՆԹԱՐ Հրատարակիչ՝ ԱՆԻՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՐ ՀԻՒՆԻՒՆՆԵՐ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԳԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերէն:

Ա. Ռ. Ա. ԻՕՏԵՐԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԳԵԱՆԻ—11—12 ժ. վերաբուժութեան, վնասական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հ. Կ. Մ. ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ. Կիւն Բժիշկ Ա. Ի. ԲՈՒԳԵՆԿՈ—10¹/₂—11¹/₂ ժ.:

Կանանց և երեխայից հ., ծաղիկ պատուաստում:
Զ. Ի. ԲԱՐԱՆԱՍԵԱՆԻ—11¹/₂—12 ժ. կանանց հիւանդ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ—1—1¹/₂ ժ. ներքին և երեխայից հ.

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՈ—1¹/₂—2¹/₂ ժ. ներքին, և միւղատեղական հ. ականջի, կոկորդի և քթի հ. ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԸ

Վ. Մ. ՄԱԽԻՆԱՍԵԱՆԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայից հ. նեարդային և մորթի հ.

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԳԵԱՆԻ—6¹/₂—7 ժ.

Տ. Ի. ԲՈՒԳԵՆԿՈ հիւանդանոցում քիմիական և խոշորացուցական հետազոտութիւններ է առնում մէլի, իրի, արեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ. քաւորները ձրի: Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին: Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ 126—150 Բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԳԵԱՆԻ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐԲՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Շարաթ օր, յունիսի 6-ին

Կօնցերու-ներկայացում և

Տ. ՍՕՆՏԻ ԲՐՈՒՆԵՐԻ

Մամանկցութեամբ պ. ԲԻԳԼՐ ԱՄԻՐՉԱՆՆԵՆԻ
Տոմարները ծախվում են Գլոբոցովայա փողոցի վրա, Գեղուկօվի մազակիւնում. իսկ ներկայացման երեկոյան՝ թատրոնի կասսայում: Գնեք—դրամատիական: 3—3

ԳԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

ՐԻՍ-ԳՈՒՏՄԱՆԻ

(Տնային կարիքների համար)

ՊՈԼԻՏՈՒՐԱ ԵՎԱՑՄԱԿ: Մի քանի րօպէում նորոգում է հին, անշտրճ, խաղաղած կահկարք-ովքը, պիւնիսո. բոյալներ, հայելի և ուրիշ շքեղանկներ, արկղիկներ, աթիւններ և այլ յղկած փայտեայ առարկաներ—չը դիմելով առաջնագործի կամ ողորկողի օգնութեանը: Գին՝ 1 ր.: ՏՕՎՅՅԱՆ ԲԱԼԱՍՄ—միջոց ուղի կոշտերից (մոզոնից), կրճուղներից և կաշուէ այլ ուսուցչութիւնը: «Տօկայեան բալլամը» առողջացնում է տոբ կոշտերը, երւանդները և այլն, ամենակարճ ժամանակում. արմատներով օգնացնելով նրանց, նա, սակայն, զու չէ պատճառում: Գին՝ 60 կ.: Մախվում է դեղաբարական խմորներում: Գլխաւոր պատճառը Բարձրագոյն հաստատված դեղաբարական ապրանքների Կովկաս ընկերութեան մէջ, Թիֆլիս և Բագու: 46—50 (№ 76)

Վ.աճառվում է, Մօսկվայում տպված

ՍՈՒՆԿ ՀԱՅՏԱՏԱՆԻ

Ազգային լիակատար ԵՐԳԱՐԱՆԻ առաջին հատորը, չորրորդ տպագրութեամբ, բաղկացած 402 մեծադիր երեսներից, 300-ից աւելի գործածական երկերով: Գինը 1 ր., ճանապարհածախսով 1 ր. 20 կօպէկ. 10 օրինակ դիրք պահանջողը ճանապարհածախս չէ վճարում: Յանկացողները դիմում են Բագու, «ՍՈՒՆԿ»-ի հրատարակչին սոյն հասցեով. Священнику Григорию Григорянцъ въ Баку. 5—5

Ե. ՅՈՎՀԱՆՋԱՆԵԱՆԻ

ԵՐԿՍԵՌ ՄԵՍՆԱԻՐ ԳՊՐՈՑԸ

տեղափոխվում է ամարանոց

Ընդունվում են դիւքերթիկներ և պատրաստվում են միջնակարգ դպրոցներ մտնելու համար: Գլխիկ նախ դպրոցը, Վիլիամիսովկայա, № 38: Գին՝ 5—5

Գ Ի Մ Ո Ւ Մ Ն

Աճառ երկու տարի է, որ ես տանջվում եմ դժուար և անտանելի հիւանդութեամբ. ներկայումս չունիմ թէ ինձ և թէ որքերիս համար մի կտոր հաց լինում են օրեր սր քաղցած երբ մնում: Ուստի ամենախնարաբար խնդրում եմ ողորմած և մարդասէր մարդոց, որ օգնեն ինձ և որքերիս, ով ինչով կարող է: Ես ապրում եմ.—Чугуреты, VIII уа. Амагуніевская ул. домъ Джарагова. Եֆեմիա Գարսեանց: 4—4

Բ Ժ Յ Կ Պ Յ Ց

ՋԱԵԱՐԲԵԻԳԵԱՆ

ամառը ընդունում է հիւանդներ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԶՐԵՐՈՒՄ.

Հասցեն՝ Պեատիգորսկ. տ. «Սեղօն»-նի լիւստօ: 5—12

Լ ո յ ս տ ե ս ա լ
ԼԵՌՆ ԽԱՆ-ԱՂԱՆԻ

Գիւղարտնեսական

գործիքներ և մեքենաներ

Բացարարական բաւարանով և 250 նկարով: Հրատարակութիւն Թիֆլիսի հայոց Հրատարակչական ընկերութեան:

Գին՝ 50 կօպէկ.

Գլխիկ՝ ТИФЛИСЬ Общество изданиа армянск. книгъ, Баронская, 12. 18—40

Լ ո յ ս տ ե ս ա լ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՅԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՐ

Հ Ն Ե Ր Ի Կ Ս Ե Ն Կ Ե Վ Ի Զ Ի

Յ Ո Ե Ր Թ Ա Ս

(QUO VADIS)

Վէպը, Ներսիս ժամանակից: Լեհերէնից թարգմ.

ՍՏ. ԼԻՍՅԵԱՆՑ:

(742 մեծադիր երես)

Գին՝ 1 ՐՈՒՐԻ 50 կօպ.

Գլխիկ՝ ТИФЛИСЬ, Армянское Издательское Общество. (2) 8—20

Լ ո ճ ս ս ե ս ա լ
ԼԵՐ

Մ Է Լ Ի Ք Ի Ա Ղ Զ Ի Կ Ը

(Պատմական վէպ 753 էրես):

Գինը 1 րուբլի 30 կօպէկ: Գլխիկ հեղինակին. ТИФЛИСЬ, редакция „Мшакъ“.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԳԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ

Երկու տարի է ի դիտութիւն բոլորի, որ ներկայ յունիսի 5-ից, Ուպրավայի դիւանատան մէջ պարագմունքները կը սկսին առաւօտեան 8 ժամից և կը վերջանան ժամը 1-ին: Խորհրատների ընդունելութիւնը և տեղեկութիւններ տալը տեղի կունենայ 8—12 ժամը: 2—2

ՀԱԻԼԱԲԱՐԻ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵԼԵՑՈՒ յարգելի Տիտաններն կերկրոք անգամ

հրաւիրվում են վերոյիշեալ եկեղեցին, ամսոյա 7-ին, առաջիկայ կիրակի օրը, 11 ժամին, նոյն եկեղեցւոյ համար ն ո Ր Ե Ր Է Յ փ ո լ ս ա ն ընտրելու:

Գործակալ ա. մ. եկեղեցեաց հայոց Թիֆլիսի՝ Զաքարիա քահ. Զարեղեանց 2—2

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱՐԱՋԱՄԵԱՆ

Հեղինակ «Ձեռնարկի առևտրական և գործարանական հաշուապահութեան» ՌԻՍՈՒՅԱՆՈՒՄ Է ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

Երկու տարի անձանց, 4 ամսայ ընթացքում հաշուապահութեան գործնականապէս և բարձրարեւելի և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել:

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆԵՐԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՆԻՆ ԵՆ

Ա) Կրկնակի խոսքական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առևտրական ձեռքերի, հանդեր նաւթային արդիւնաբերական և կերտնի գործարանական հաշուետեութեան:

Բ) Առևտրական թուարանութիւն:

Գ) Առևտրական նամակագրութիւն:

Դ) Գեղագրութիւն և ամենամիտ ձեռքերի ուղղութիւն:

Պարագմունքները սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ից, ճաշից յետոյ և պարբերաբար շաբօնակալը են իւրաքանչիւր ՉՈՒՄ ամսից յետոյ. իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին գործնական պարագմունքներ:

Յանկացողները թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 3 ժամից մինչև 5 ժամ երեկոյեան, Ս Օ Լ Օ Լ Ա Վ, Սեղիեմկայա փողոց, առաւ Լիւիցեանի, № 20:

Վերոյիշեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Խիզկէկից գրաւաճառանոցում և հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրաւաճառանոցներում: Գինն է 3 ր. 50 կօպէկ: Օտարաքաղաքացիները դիրք գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի՝ ծախս վճարելու:

(2) 3—15

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՅՐԱՏՄԱԿԱՆ ՆԱԻԱԳԱՅՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱՌՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբօն թը մի անգամ, սկսած յունիսի 25/6-ի չորեքշաբթից:

Եւ հակառակ՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 10/22 յունիսի ՄԻՆԳՐԷԼԻ չոպենաւ, նաւապետ ՇԷԼՏ: Եւ այսպէս շաբօնակաբար, երկու շաբօն մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հարկաւորութեան տուժակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճան դիմել ընկերութեան գործակալներին:

ԲԱՌՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնոն, Նաբէլէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկեղայանեանին, Սիւնի փող. նախկին Արժրուճաւ քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—պ. Ս. Կիրարեանին, Կոլոբեա կիսնայա հրապարակ: ՆՕՎՈՐՈՍԻՑԿԱ—պ. Միլիտիօր Հերշեյնօրերին: (Խ. Տ. Չ.) 16—20